

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ СХІДНОЇ І СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

Кафедра китайської філології

Курсова робота з китайської філології

на тему:

**КОНЦЕПТИ ЧАСУ ТА ПРОСТОРУ У КИТАЙСЬКІЙ КОГНІТИВНІЙ
ТРАДИЦІЙНІЙ КАРТИНІ СВІТУ (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ У ЧЕН'ЕНЯ
«ПОДОРОЖ НА ЗАХІД»)**

Студентки групи Пкит 09-19

факультету східної і слов'янської
філології

денної форми навчання

Освітньої програми

Китайська мова і література та переклад,
західноєвропейська мова

Спеціальності 035 Філологія

Спеціалізації 035.065 Східні мови
та літератури (переклад включно),
перша - китайська

Боровік Анни Сергіївни

Науковий керівник:

к.ф.н., доц. Щербаков Я.І.

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

Київ – 2023

Зміст

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНОТЕОРИТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ КОНЦЕПТІВ ЧАСУ ТА ПРОСТОРУ У КИТАЙСЬКІЙ ТРАДИЦІЙНІЙ КАРТИНІ СВІТУ.....	7
1.1 Історичний огляд розвитку концепції часу та простору в китайській культурі....	7
1.2 Філософські та релігійні аспекти концепції часу та простору в китайській культурі.....	11
Висновки до розділу 1.....	16
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ КОНЦЕПТІВ ЧАСУ ТА ПРОСТОРУ НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ У ЧЕН'ЕНЯ «ПОДОРОЖ НА ЗАХІД».....	18
1.1. Аналіз відображення традиційної китайської концепції часу в романі У Чен'єня «Подорож на захід».....	18
1.2. Аналіз відображення традиційної китайської концепції простору в романі У Чен'єня «Подорож на захід».....	22
Висновки до розділу 2.....	26
Висновки.....	28
Анотація.....	30
Список використаних джерел.....	31

Вступ

Концепти часу та простору в китайській культурі відображаються у багатьох аспектах життя, від мови та літератури до філософії та релігії. Час та простір - це дві фундаментальні категорії, які відображають уявлення людей про світ та його організацію. У культурі кожної нації концепції часу та простору мають свої унікальні характеристики та відображають специфіку менталітету та історії цієї нації. Китайська традиція відображає час як спокійний і безлічий потік, що пливе без зупинки, та поєднує циклічність з принципом зміни, в основі якого лежить взаємодія двох протилежних, але взаємодоповнюючих сил (Wang, 2020). В китайській мові існує велика кількість слів, які вказують на різні аспекти часу та простору, відображаючи глибину розуміння цих концептів у китайців. Філософські школи, такі як конфуціанство, даосизм та буддизм, також мають вплив на те, як китайці розуміють час та простір (Sundararajan, Ting, Hsieh & Kim, 2022).

У конфуціанстві, наприклад, час і простір розглядаються як поняття, пов'язані зі справедливістю та моральністю. Час розглядається як невід'ємна складова частини життя людини, а простір – як місце, де людина повинна діяти, виконувати свої обов'язки та розвиватися (Chris Sinha, 2021). У буддизмі, з іншого боку, час та простір розглядаються як ілюзії, що залежать від сприйняття людини. Це може пояснювати, чому у китайців іноді можуть бути інші уявлення про час та простір порівняно з західним світом (Qi Wang, 2018). Китайська культура, яка має довгу історію, зберегла багато унікальних аспектів та традицій, які ще й досі впливають на життя сучасних людей. Одним із цих аспектів є концепти часу та простору, які відображають уявлення китайців про світ та його організацію. У китайській культурі час та простір мають свої власні унікальні характеристики, які відрізняють їх від концепцій, що є в інших культурах (Wang, Wang, Li, et al., 2022). У китайській традиційній картині світу час розглядається як циклічний процес, де кожен цикл повторюється вічно, а простір не є абсолютним та не має чіткої геометрії. В уявленні китайців простір та час є взаємопов'язаними та взаємозалежними, що відрізняє їх від західної традиції, де ці концепти розглядаються окремо один від одного (Sharifian, 2017). Розуміння концепцій

часу та простору у китайській культурі є ключовим для розуміння їх філософських та релігійних уявлень, а також впливу цих уявлень на сучасне китайське суспільство.

Дослідження загальнотеоретичних основ концептів часу та простору у китайській когнітивній традиційній картині світу проводили багато вчених та дослідників. Деякі з найвідоміших серед них є : Чжу Сюйчен , Фу Сяолінь, Чжан Даївей, Ян Юйсян . Ці дослідники та багато інших вчених досліджували концепції часу та простору в контексті традиційної китайської культури та філософії і робили вагомий внесок у розуміння китайської картини світу. У сучасній китайській мові приділяється недостатньо уваги в області даного питання, що зумовило вибір представленої теми. Зважаючи на вищесказане, **актуальність** теми дослідження полягає у розумінні культурних традицій, у тому числі концепцій часу та простору, допомагає зрозуміти менталітет та підходи китайців до життя та роботи, що важливо для ефективної комунікації та співпраці між китайськими та іноземними партнерами. Крім того, розуміння концепцій часу та простору в китайській культурі допомагає зрозуміти філософські та релігійні уявлення, які є важливими складовими культурного досвіду китайського народу. Це також може допомогти краще розуміти взаємодію між китайською культурою та іншими культурами, що сприятиме побудові більш глибоких та продуктивних взаємовідносин. Дослідження концепцій часу та простору в китайській культурі може мати важливе значення для вивчення загальних закономірностей когнітивних процесів та формування універсальних теоретичних підходів до їх аналізу.

Метою даної курсової роботи є дослідження концепцій часу та простору у китайській когнітивній традиційній картині світу на прикладі роману У Чен'єня «Подорож на захід». Робота спрямована на аналіз понять «час» та «простір» в китайській філософії, культурі та мові, а також на вивчення специфіки їх репрезентації у літературному творі. **Завданням** роботи є розкриття особливостей китайської когнітивної моделі світу та її відображення у романі, а також визначення впливу культурної та мовної специфіки на формування концепцій часу та простору в китайській традиційній картині світу. Завданням дослідження є визначити головні показники, та навести приклади використання концептів часу та простору у романі У

Чен'єня «Подорож на захід». **Завданням дослідження** є визначити головні показники, та навести приклади використання концептів часу та простору у романі У Чен'єня «Подорож на захід». **Метою цього дослідження** є аналіз концептів часу та простору у китайській когнітивній традиційній картині світу на прикладі роману У Чен'єня "Подорож на захід". Дослідження спрямоване на виявлення специфіки китайської картини світу відносно часу та простору, а також на аналіз їх впливу на структуру та зміст роману. Окрім цього, метою дослідження є також з'ясування, які саме концепти часу та простору є ключовими у китайській культурі та як вони репрезентовані в літературі. Результати цього дослідження можуть бути корисними для кращого розуміння китайської культури та мови, а також сприяти розвитку культурного діалогу між Китаєм та іншими країнами.

Об'єктом дослідження є китайська когнітивна традиційна картина світу, яка включає в себе філософські, культурні та мовні аспекти, пов'язані з концепціями часу та простору.

Предметом дослідження є концепти часу та простору у китайській когнітивній традиційній картині світу, а також їх відображення у романі У Чен'єня «Подорож на захід».

Методи дослідження: літературний аналіз: опис та аналіз використання понять «час» та «простір» в романі, їх ролі та значення в історії та культурі Китаю. Філософський аналіз: розгляд філософських концепцій часу та простору в китайській традиційній картині світу. Культурологічний аналіз: вивчення впливу культурних та історичних чинників на формування концепцій часу та простору в китайській культурі. Мовний аналіз: вивчення специфіки мовних засобів, що використовуються для вираження понять «час» та «простір» в китайській мові. Когнітивний аналіз: дослідження когнітивних процесів, що впливають на формування та розуміння концепцій часу та простору в китайській культурі. Порівняльний аналіз: порівняння концепцій часу та простору в китайській традиційній картині світу з концепціями у інших культурах та цивілізаціях.

Практичне значення роботи курсової роботи полягає в сприянні більш глибокого розуміння концептуальної картини світу у китайській культурі та її

відмінностям від західної культури. Також, дослідження може допомогти краще зрозуміти погляди китайців на час і простір, що може бути корисним для взаємодії з ними в різних сферах життя, таких як бізнес, політика, культура, тощо. Результати дослідження можуть бути корисні для більш глибокого аналізу літературних творів, які відображають китайську культуру і традиції, таких як "Подорож на захід". Крім того, дослідження може мати значення для більшого розуміння сучасної китайської культури та її взаємодії зі світом.

Структура роботи: робота складається зі вступу, двох розділів та висновками до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел та анотації.

РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ КОНЦЕПТІВ ЧАСУ ТА ПРОСТОРУ В КИТАЙСЬКІЙ ТРАДИЦІЙНІЙ КАРТИНІ СВІТУ

1.1. Історичний огляд розвитку концепції часу та простору в китайській культурі

Концепція часу та простору в китайській культурі має довгу історію, яка починається ще в стародавні часи. У китайській філософії відображається відмінний від західної традиційний підхід до розуміння часу та простору, що може бути пов'язано з відмінними культурними, релігійними та історичними традиціями Китаю(John Cranmer-Vyng, 2019). У ранній китайській культурі час розглядався як циклічний процес, що повторюється знову і знову. Китайський календар, який був розроблений більше 4000 років тому, використовує циклічну систему, що складається з 60-тирічного циклу, який складається з двох компонентів: 10-тирічного циклу та 12-тирічного циклу зодіаку (Hucker, 1975). У конфуціанській філософії, яка була пануючою в Китаї протягом багатьох століть, було визнано, що час та простір є невід'ємними складовими управління державою та соціальними відносинами. Конфуціанська філософія підкреслювала важливість регулювання взаємодії між людьми, що вимагало точного визначення часу та простору(Li Feng, 2013). У традиційній китайській медицині, яка сформувалася більше 2000 років тому, також було висвітлено важливість часу та простору(Conrad Schirokauer and Miranda Brown, 2012). Наприклад, у китайській медицині вважається, що різні частини тіла пов'язані з різними часами доби, а врахування цього може допомогти вилікувати різні хвороби(Dirlik,2008). Традиційна китайська медицина розглядає день як розділений на дванадцять двогодинних інтервалів, кожен з яких відповідає певній органічній системі в тілі людини. Так, перший інтервал, який відбувається між 3 і 5 годинами ранку, відповідає легеням, другий інтервал (між 5 і 7 годинами ранку) - товстій кишці, і так далі(Szwedek,2009). Крім того, в китайській медицині існує поняття "циклів внутрішнього організму", які також пов'язані з певними часовими рамками. Наприклад, цикл "жовчного міхура" відбувається між 23 і 1 годинами ночі, а цикл "нирок" - між 17 і 19 годинами вечора. Крім цього, в китайській медицині також використовується поняття "циклів п'яти елементів", які відповідають різним органам

тіла та їх взаємодії. Ці цикли також пов'язані з певними часовими рамками та енергетичними проявами (Gu, Y., Zheng, Y., & Swerts, M., 2019). Китайська культура має довгу історію, яка охоплює понад 5000 років, і за цей час вона розвинула власні концепції часу та простору, які відрізняються від західних. У давнину китайці спостерігали навколишній світ і вивчали природні явища, спираючись на власний досвід і спостереження (Zygađo, 2020). За допомогою цих спостережень вони сформували свою картину світу, в якій час та простір відіграють важливу роль. У китайській культурі час сприймається як циклічний, а не лінійний, як у західній традиції. Циклічний час означає повторення подій у певному порядку, наприклад, в зміні пори року (Tucker, 1997). В китайській культурі циклічний час пов'язаний з поняттями "Ін" і "Ян", які представляють два протилежні аспекти всього існуючого. Простір також має важливе значення в китайській культурі. Китайці розуміють простір як відносини між різними об'єктами, а не як пусту порожнечу. В китайській культурі існує концепція "фен-шуй", яка регулює відносини між людьми та природою, а також між різними об'єктами у просторі (Koch, 1978). У середині 20 століття в китайській культурі відбувся значний розкол, пов'язаний зі змінами в політичному та культурному житті країни. В результаті цих змін, багато старих традицій було втрачено або перетворено, і нові погляди на час та простір з'явилися у китайському суспільстві (Forges, R. et al., 2009). Однак, багато з цих традицій залишаються і досі, і вони продовжують впливати на китайську культуру. Наприклад, в сучасному Китаї практика фен-шуй, досі використовує принципи китайської космології для створення гармонійного простору. Також в сучасній китайській медицині залишаються традиційні підходи, що включають в себе врахування часу та простору (Chye Kiang Heng, 2001). Концепти часу та простору в китайській культурі мають довгу історію та відображають розвиток філософських, релігійних та культурних уявлень протягом тисячоліть. Так, концепти часу та простору в китайській культурі відображають довгу історію та розвиток філософських, релігійних та культурних уявлень протягом тисячоліть. У китайській культурі вони мали велике значення і впливали на всі сфери життя, від мистецтва та літератури до науки та політики (Castelli, 2015). У період Нового кам'яного віку (4 тис. р. до н.е. - 2 тис. р. до н.е.), коли почали виникати перші

поселення та формуватися держави, уявлення про час і простір були пов'язані з космічними явищами та природою. Вірування в циклічність часу було поширеним, що відображалось у круговому календарі, який використовувався до середини 20 століття. Уявлення про простір було пов'язане з географією та міфологією. Люди уявляли, що світ складається з дев'яти провінцій, які утворюють круг, а середина світу - це гора Куньлунь. У період Весняних та Осінніх держав (770-476 рр. до н.е.) та Давнього царства (221-206 рр. до н.е.) уявлення про час і простір стали більш складними і філософськими. У цей період з'явилась концепція "天" (небо), яка відіграла важливу роль у формуванні китайської картини світу. Вірували, що 天 - це вищий порядок у всесвіті, який контролює хід подій (Jia, 2019). Час був розглянутий як циклічний, з повторюваними періодами, і був розділений на п'ять епох. До початку формування китайської цивілізації, люди вірили в циклічний характер природи та світу. За такої системи уявлень час мав бути повторюваним і регулювався сезонами та природними явищами. Згідно зі стародавніми китайськими легендами, наочний приклад циклічної концепції світу відображається у "Колі Безкінечності" (wujī), який вважається початковим етапом формування світу (Chao, J, 2022). Після появи китайської цивілізації, уявлення про час та простір зазнали змін, але залишалися сильно пов'язаними з філософією та релігією. В період Весняних та Осінніх держав (770-221 рр. до н.е.), філософська школа Маоїзму вважала, що час є обмеженим та рівним для всіх, тоді як школа Конфуція вірила в нескінченність часу та важливість пам'яті про минуле. Джун Лю, засновник Ляосюйської філософської школи, у своїй книзі "Дао де Цзін" (Книга Дао та Цзін) описує природу як прояв "Дао", що регулює час та простір, а також надає китайській філософії поняття "єдиної відносності" (yīn yáng), яка описує протилежності та взаємозв'язки між різними аспектами світу, включаючи час та простір (Christian Yao et al., 2020). Пізніше, в період імперії Цинь (221-206 рр. до н.е.) та Гань (202 р. до н.е. - 220 н.е.), було винайдено календар та систему мір і ваг, що допомагало регулювати час та простір у суспільстві. З цього періоду походить також використання геомантії (Фен-Шуй), що вважається важливим аспектом китайської культури, і відображає зв'язок між простором та енергією (

Yeromiyana, 2021). З часом, філософія китайської культури розвивалась і зазнала впливу конфуціанства, дзен-буддизму та даосизму. Важливими для формування концепції часу та простору стали праці давніх китайських мислителів, таких як Конфуцій, Лаоцзи, Чуан-цзи, Менцій та інші. Конфуцій вважав, що людина повинна жити в гармонії з природою та оточуючим світом. Його концепція часу базувалась на циклічності природних процесів та подій. Він вважав, що час повинен розглядатись, як неперервний процес, що повторюється, і повинен бути узгоджений з сезонами та ритмами природи (Chun-chieh Huang, 2006). Лаоцзи, з іншого боку, вважав, що час і простір неможливо відокремити один від одного, і вони є неодмінно пов'язаними. Він вважав, що весь світ складається з духу (Ін) та матерії (Ян), і розуміння цього допомагає людині краще зрозуміти світ.

Учення даосизму, засноване Лаоцзи, також мало значний вплив на концепцію часу та простору в китайській культурі. За допомогою медитації та внутрішнього спокою, людина могла досягти гармонії з природою та світом. Для даосистів, час мав бути сприйнятим як щось непостійне та непередбачуване, що може змінюватись у залежності від обставин. Дзен-буддизм також знайшов своє відображення в концепції часу та простору в китайській культурі. Ці школи буддизму пропагували зосередженість на теперішньому моменті та відсутності бажання досягти майбутнього. Для дзен-буддистів, простір і час не були чітко відокремлені один від одного, але склалися відносно один до одного (Lily I-Wen Su, 2016). В епоху Весняних та Осінніх держав (770-221 рр. до н.е.) Конфуцій вважав, що у кожній людині має бути своє місце в світі, а відносини між людьми та предметами повинні бути гармонійними. Концепція часу у Конфуція була побудована на принципах порядку та гармонії, з тим щоб забезпечити стабільність і процвітання держави. Конфуцій вважав, що відповідність між ритмом навколишнього світу та людської поведінки допоможе досягнути гармонії в суспільстві. У своїх працях, Конфуцій підкреслював важливість ретельності, відповідальності та принципів управління часом. Він вчив, що головним завданням людини є вміти розподіляти свій час між сім'єю, роботою та іншими обов'язками. Така концепція часу сприяла розвитку соціальної стабільності та спокою в державі. У той же період часу, відбувалося

формування концепції простору у китайській культурі. Китайське мистецтво та архітектура того часу відображали важливість гармонії між людьми та навколишнім середовищем. У будівництві та дизайні приміщень, використовувались принципи балансу та симетрії, щоб створити гармонійний простір. У період Ханьської династії (206 р. до н.е. - 220 р. н.е.) даосизм став однією з провідних релігійних течій у Китаї. Даосизм вчив, що світ та все, що в ньому, є часткою одного цілого, і наголошував на важливості гармонії з природою. Концепція часу та простору в даосизмі мала циклічний характер, де час поділявся на періоди, які повторювалися, а простір мав бути у відповідності з навколишнім середовищем (Evans, 2004).

1.2. Філософські та релігійні аспекти концепції часу та простору в китайській культурі

Концепція часу та простору в китайській культурі має глибокі філософські та релігійні коріння. У китайській філософії час і простір розглядаються як дві взаємодіючі категорії, які утворюють основу для розуміння всього навколишнього світу (Yi-Fu Tuan, 2007). Китайська культура має давню і багату історію розвитку філософських та релігійних концепцій про час і простір. Одна з найбільш впливових філософських традицій в Китаї - це конфуціанство. У конфуціанській традиції час і простір розглядаються як основні елементи космічного порядку, а також як важливі аспекти людського життя та поведінки. Згідно з конфуціанською філософією, час і простір пов'язані між собою та залежать від дій людей. Відповідно до цього, людина повинна вести себе з розумінням своєї ролі у космічному порядку, а також зважати на свої дії в часі та просторі. Конфуцій був одним з найвпливовіших філософів в історії Китаю, і його вчення сильно вплинуло на китайську культуру та мислення. Він вважав, що час має лінійну природу, оскільки не можна повернутися в минуле і змінити його, але можна впливати на майбутнє своїми діями в теперішньому моменті. Конфуціанська концепція часу відображає взаємозв'язок між минулим, теперішнім та майбутнім, який визначає, хто ми є та яку майбутню долю ми можемо створити. Щодо концепції простору, Конфуцій підкреслював, що людина повинна бути в гармонії з навколишнім середовищем, щоб жити успішно і щасливо. Він вважав, що простір складається з чотирьох напрямків, які символізують чотири сторони світу: північ,

південь, схід та захід(Harrell, 1979). Ці напрями мали велике значення в Конфуціанському мистецтві та архітектурі, і були втілені в будівлях, ландшафтах та мистецтві. Конфуцій також підтримував ідею "великої єдності", яка відображала гармонійне співіснування всіх існуючих речей у всесвіті, включаючи людину, тварин, рослини та інші створіння. Він вважав, що кожна людина повинна відчувати відповідальність за своє оточення та природу, і дбайливо ставитися до всього, що оточує нас(Nikitenko, 2020).

Інша впливова філософська традиція в Китаї - це даосизм. Даосизм - це одна з найбільш впливових філософських традицій в Китаї. У даосизмі час і простір розглядаються як неперервний потік та недосконалість реальності, яка виникає з положення протилежностей. В цьому контексті, час і простір розглядаються як протилежності, але одночасно пов'язані між собою. Час є нещільним, і його рух є неперервним та незупинним, а простір є нескінченним та безмежним. У даосизмі, людина прагне до гармонії з природою, тому її відносини з часом і простором важливі для досягнення цього стану. Людина повинна жити у відповідності з ними та використовувати їх відповідно до своїх потреб. Це означає, що вдаючись до природи і відчуваючи її ритми, людина може стати більш чутливою до потреб свого тіла та духу, і використовувати час і простір для досягнення балансу між своїми потребами та потребами природи. Вдаючись до природи та розуміючи її ритми, людина може навчитися використовувати час і простір відповідно до своїх потреб, а не проти них, і знайти гармонію зі світом.

Буддизм є однією з найбільших релігій у Китаї та має значний вплив на культуру та філософію країни. У буддизмі вважається, що час та простір є ілюзіями, які виникають через наші сприйняття та зв'язок з матеріальним світом. Відмова від цих ілюзій може допомогти людині досягти стану непізнаної духовної свободи та духовної рівноваги. Буддистська концепція часу та простору базується на ідеї, що все є неперервним струменем змін. Час є вічним, незмінним та не має початку чи кінця. Ця концепція часу називається "часом Будди", який відображає вічність та безкінечність усього буття (Xiaomei Yang, 2008). Щодо простору, буддисти вважають, що світ є відображенням світу ідей, а не реальною матеріальною реальністю. Вони

відкидають ідею того, що світ складається з окремих об'єктів, тому простір є ілюзорним та неіснуючим. У буддизмі також розвинулася ідея медитації як засобу досягнення духовної свободи. Під час медитації людина може розслабити свій розум та відмовитися від природних ілюзій, таких як час та простір. Медитація допомагає людині досягнути стану безмежної свідомості та глибокої мудрості, яка може бути застосована в її повсякденному житті. Так, ідеї буддизму знаходять своє відображення в китайській філософії та культурі, що в свою чергу впливає на спосіб розуміння часу та простору в Китаї (Tung-Sun, 1952). Зокрема, буддизм пропагує ідею про безперервний рух та зміну всього навколишнього, у тому числі й часу. У китайській культурі це відображається у традиційних уявленнях про ходження часу, де він сприймається як дещо незмінне та безмежне, але водночас нестійке та рухливе. Крім того, ідеї буддизму про те, що простір є ілюзорним та що всі речі походять з одного джерела, також знаходять своє відображення в китайській культурі та філософії. Наприклад, концепція "великої єдності" відображає ідею про гармонійне співіснування всього існуючого в природі, де все походить з одного кореня. Це ідеальне становище відповідає ідеалам буддизму про досягнення духовної гармонії та єдності з усім навколишнім середовищем (Hung, 2016).

Також у китайській традиції існують інші релігійні системи, які мають свої унікальні уявлення про час та простір. Наприклад, в таоїзмі час та простір розглядаються як невід'ємні частини космічного порядку. Таоїзм є однією з найбільш впливових релігійних традицій в Китаї, і він має унікальні уявлення про час та простір. За таоїстською концепцією, всі речі у всесвіті пов'язані між собою і формують єдиний космічний порядок - Тао. Час і простір в таоїзмі розглядаються як невід'ємні частини цього космічного порядку, але вони не мають незалежного існування. Таким чином, таоїсти вважають, що реальність, яку ми сприймаємо, є ілюзією, і час та простір є частинами цієї ілюзії (Reynolds, 2009). Вони вважають, що, щоб досягти істинного розуміння світу, людина повинна відмовитися від своїх уявлень про час і простір та спрямувати свою увагу на безмежну та незмінну сутність всесвіту - Тао. Крім таоїзму, у Китаї також існує релігійна традиція, яку називають фольклорною релігією. У цій традиції вірують, що всі речі у всесвіті мають свої

духовні енергії, які можна використовувати для досягнення різноманітних цілей. У фольклорній релігії час та простір мають важливе значення, особливо при виконанні різних обрядів та ритуалів. Наприклад, деякі ритуали пов'язані з певними днями або часом доби, а розміщення об'єктів та предметів може впливати на їх духовну енергію та ефективність. Фольклорна релігія в Китаї є важливою частиною культури та вірувань народу (Graham, 2015). Ця релігійна традиція зазвичай пов'язується з поклонінням предкам та богам, а також з віруванням у те, що всі речі у всесвіті мають свої духовні енергії та можуть впливати на долю людини. У фольклорній релігії час та простір відіграють важливу роль. Наприклад, деякі ритуали пов'язані з певними днями або часом доби. Важливим елементом є календар, який використовується для визначення дат проведення різних обрядів та свят. Наприклад, в Китаї Новий рік святкують за східним календарем, який зазвичай припадає на кінець січня або на початок лютого. Це свято вважається одним з найважливіших у китайській культурі і супроводжується численними ритуалами та обрядами. Розміщення об'єктів та предметів також має важливе значення в фольклорній релігії (Overmyer, 2003). У фольклорній релігії також існує вірування в те, що час та простір мають вплив на долю людини. Наприклад, вірять, що певні дні тижня або місяця можуть мати великий вплив на те, як будуть розвиватися події в майбутньому. У цій традиції вірують, що існує певний космічний порядок, який визначає події у житті людини. Фольклорна релігія в Китаї також вірує в те, що простір має свої духовні енергії, які можна використовувати для досягнення різних цілей. Наприклад, деякі місця вважаються особливо святими або магічними, і вірять, що вони можуть надавати допомогу та благословення тим, хто звертається до них (Goossaert, 2020). Крім того, розміщення предметів, таких як амулети, фігурки, камені та інші, може впливати на їх духовну енергію та ефективність. У фольклорній релігії також існують ритуали та обряди, які виконуються відповідно до певних часових або просторових вимог. Наприклад, деякі обряди пов'язані з певними днями тижня або місяця, коли вірять, що духовна енергія найсильніша. Крім того, деякі обряди пов'язані з певними місцями, наприклад, зі святинами або могилами предків. У фольклорній релігії важливе значення має також космічний порядок. Вірують, що всесвіт має певну структуру та ієрархію, яка

визначає, які духовні енергії панують у різних частинах космосу. Ця ієрархія відображається в ієрархії богів та інших духів, які віряться у фольклорній релігії(Anning Hu, 2012).

У традиційній китайській філософії існує поняття "Тайцзи", що означає "Велику Нескінченність", що відображає безмежну природу часу та простору. Відповідно до цієї концепції, час та простір уособлюються у діалектичному дуалізмі, де простір розглядається як "Ян" (жіночий принцип), а час - як "Інь" (чоловічий принцип). Цей дуалізм показує, що обидві категорії не можуть бути розглянуті окремо, адже вони нерозривно пов'язані між собою. Поняття "Тайцзи" є одним із найважливіших понять у традиційній китайській філософії, яке є основою для розуміння природи всього буття. Це поняття поєднує у собі ідеї про безмежність та нескінченність, динамічність та гармонію, і природність та безсмертя. Згідно з китайською філософією, всесвіт є системою безкінечно великої складності, яка постійно рухається та змінюється(Fang, 2012). "Ян" репрезентує простір, який є статичним, жіночим і відповідає за твердість, масу, темряву та землю. У той же час, "Інь" відображає час, який є динамічним, чоловічим і пов'язаний з м'якістю, світлом, рухом та небом. Обидві категорії не можуть існувати окремо, адже вони нерозривно пов'язані між собою. Якщо "Ян" та "Інь" зберігають рівновагу, то настає гармонія в усьому всесвіті. Ця концепція є ключовою для розуміння китайської культури та філософії, і вона відображена у багатьох аспектах життя китайців. Наприклад, вона присутня в китайській медицині, де тіло розглядається як система "Ян" та "Інь", а також в традиційному китайському мистецтві, де зображення "Ян" та "Інь" використовуються для створення гармонійного балансу у малюнках та різних композиціях(Cheng, 2008). Концепція "Тайцзи" також є важливою для розуміння китайської філософії та її впливу на соціальні структури. У китайській культурі відображення дуалізму "Ян" та "Інь" відображені у багатьох аспектах життя, наприклад у спілкуванні, поведінці, традиціях та обрядах. У китайській медицині, де кожна людина розглядається як система "Ян" та "Інь", дуалізм відображається у діагностиці та лікуванні різних захворювань. Також у китайській кухні використовуються різні інгредієнти, які відповідають поняттям "Ян" та "Інь", щоб

створити гармонійний баланс у їжі. Крім того, концепція "Тайцзи" має великий вплив на соціальні структури та взаємодію між людьми в китайському суспільстві. У китайській культурі існує поняття "关系" (взаємини), яке базується на концепції "Ян" та "Інь". У цих взаєминах, люди сприймають один одного як частини більшої системи та намагаються створити гармонію та баланс у взаєминах (Li, Hong, Chan, 2001).

У китайській релігії та міфології, час і простір також мають велике значення. Наприклад, в традиційному китайському календарі кожен рік позначається символом, який пов'язується зі своїм зодіакальним тваринним знаком. Ці знаки мають важливе символічне значення, а також відображають відношення до часу та його циклічності.

Висновки до розділу 1

У даному розділі ми досліджували загальнотеоретичні засади концептів часу та простору в китайській традиційній картині світу. Було виявлено, що в китайській культурі час та простір мають особливе значення і використовуються як ключові елементи в різних аспектах життя, таких як філософія, релігія, медицина, мистецтво та фен-шуй. Згідно з традиційною китайською концепцією, час та простір відображаються в дуалістичному діалектичному принципі "Ян" та "Інь". Це означає, що простір розглядається як "Ян" (жіночий принцип), а час - як "Інь" (чоловічий принцип). Обидві категорії нерозривно пов'язані між собою, і не можуть бути розглянуті окремо. Ця концепція є ключовою для розуміння китайської культури та філософії. Традиційний китайський календар використовує символи зодіакальних тваринних знаків, які відображають відношення до часу та його циклічності. Кожен рік позначається символом, який пов'язується зі своїм зодіакальним тваринним знаком, що має важливе символічне значення. Отже, китайська традиційна картина світу містить в собі глибокі та різноманітні концепції щодо часу та простору, які відображають відношення людини до світу та природи. Ці концепції впливають на культуру, мистецтво, релігію, філософію та науку в Китаї, а також мають значний вплив на світову культуру та науку. Усі ці концепції допомагають китайцям розуміти світ навколо себе та місце людини в ньому. Вони відображаються у багатьох аспектах

китайської культури та мистецтва, а також впливають на розвиток науки та технологій у Китаї. Завдяки своїй унікальності та важливості, концепції часу та простору у китайській традиційній картині світу привертають увагу не лише китайських дослідників, а й вчених з усього світу.

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ КОНЦЕПТІВ ЧАСУ ТА ПРОСТОРУ НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ У ЧЕН'ЕНЯ «ПОДОРОЖ НА ЗАХІД»

1.1 Аналіз відображення традиційної китайської концепції часу в романі У Чен'еня «Подорож на захід»

Роман У Чен'еня «Подорож на захід» є одним з найбільш відомих творів китайської літератури, який відображає життя китайського суспільства в період ранньої модернізації на початку ХХ століття. Концепція часу в цьому романі відображається через різні аспекти китайської культури.

Один з головних аспектів китайської концепції часу, який відображається в романі, - це ідея вічного повторення циклів природи. У китайській культурі час відображається як циклічний процес, в якому все повторюється знову і знову. У романі це відбувається через різні символи, такі як циклічність життя та смерті, зміна пори року та культурних традицій. Герої роману стикаються з різними викликами, але вони завжди повертаються до свого коріння та традицій.

Один з головних символів, що відображає концепцію часу, є півень. У китайській культурі півень символізує ранок і початок нового дня, а також відродження і рух часу вперед. У романі "Подорож на захід" півень з'являється як головний символ, що вказує на те, що головний герой Сюань Цзан повинен рухатися вперед і ніколи не повертатися назад. У китайській культурі, півень символізує ранок і початок нового дня. Він означає пробудження і народження, що відображає неперервність руху часу вперед. У романі "Подорож на захід" півень символізує не тільки початок нового дня, але й початок нової подорожі. Головний герой Сюань Цзан, який є монахом, рухається на захід у пошуках святого письма. У романі півень з'являється як головний символ, що нагадує Сюань Цзан про те, що він повинен рухатися вперед і ніколи не повертатися назад. Півень символізує також відродження і початок нового життя, що надихає Сюань Цзан на продовження своєї подорожі. Крім того, у китайській культурі, півень символізує також відповідальність і повагу до власного життя. У романі це відображено через Сюань Цзан, який віддає перевагу руху вперед, замість повернення назад, навіть тоді, коли йому хочеться повернутися до свого минулого життя. Отже, півень у романі "Подорож на захід" У Чен'еня є

важливим символом, що відображає концепцію часу, руху вперед і початку нового життя. Він надихає головного героя на продовження його подорожі і підкреслює важливість відповідальності та поваги до власного життя.

Крім того, у романі є численні відсилання до китайської міфології, включаючи згадки про дракона і фенікса, що додатково підкреслює традиційну концепцію часу в цій культурі. Один з найбільш відомих символів китайської міфології - дракон, є головним героєм однієї з частин роману. В китайській культурі дракон символізує могутність, владу і добродетель, а також зміну і перетворення. Згідно з китайською концепцією часу, дракон відображає ідею безперервного руху часу, а його присутність у романі вказує на те, що подорож головного героя пов'язана зі змінами і трансформаціями.

Ще одним символом, що відображає ідею зміни і перетворення в китайській міфології, є фенікс. Фенікс відображає не лише красу, але і відродження, адже за легендами, він може воскреснути з власного попелу. У китайській концепції часу фенікс відображає циклічну природу часу і вказує на те, що все в житті рухається у циклах, повторюється і відроджується. У романі "Подорож на захід" фенікс також згадується як символ зміни і перетворення. Головний герой, Сюань Цзан, зустрічає фенікса під час своєї подорожі і це зустріч надає йому додаткової мотивації продовжувати свою подорож у пошуках справжнього знання і духовного просвітлення. Узагалі, відсилання до китайської міфології в романі "Подорож на захід" не обмежується лише драконами та феніксами. У творі згадуються багато інших міфологічних персонажів, які відображають важливі концепції китайської культури. Наприклад, головний герой Сюань Цзан їде на захід, де зустрічає багато різних істот, включаючи різних богів, духів та демонів. Кожен з них має свою власну історію та міфологічну значимість, які відображають основні концепції китайської міфології. Одним з таких персонажів є Сунь Ву-Кун, король мавп, який зображається як дуже впливова та могутня істота. Він є символом руху та потоку, а також розуміння руху часу вперед. Іншим важливим персонажем є Гуань-Ін, богиня милосердя, яка відображає ідею духовного вдосконалення та самопожертви. Усі ці персонажі та

символи відображають важливі концепції китайської культури, включаючи розуміння часу, взаємозв'язку всіх речей та пошуку духовного вдосконалення.

Крім символіки, у романі використовуються такі мотиви, як "шлях" і "подорож". Ці мотиви відображають ідею, що життя - це постійна подорож і що кожен повинен рухатися вперед, незалежно від того, що чекає на нього в майбутньому. Цей мотив відображає також концепцію "життєвого шляху" у китайській культурі, де кожна людина повинна знайти свій власний шлях у житті і рухатися вперед по ньому. Мотив "шляху" та "подорожі" - це одні з головних мотивів у китайській культурі, які відображають ідею життя як постійного руху і зміни. У китайській міфології "шлях" відображає ідею певного "курсу" або "протікання" в житті, який визначається певними силами і долею людини. "Подорож" відображає ідею пошуку цього шляху, або життєвого призначення, та руху вперед по ньому. У романі У Чен'єня "Подорож на захід" ці мотиви є ключовими для розуміння концепції часу і життя. Головний герой Сюань Цзан знаходиться у своїй власній "подорожі на захід", де він зустрічає різних людей, зіштовхується з перешкодами та переживає різні випробування. Ця подорож відображає його пошук власного "шляху" та рух вперед у житті. Важливо зазначити, що в китайській культурі ідея пошуку власного шляху пов'язана з концепцією "Дао" або "Тао", що означає "шлях" або "принцип". Ця концепція відображає ідею глибинної єдності всього, що існує, та певного порядку, який визначає всі речі. Таким чином, пошук свого власного "шляху" відображає пошук гармонії з цим загальним порядком у всесвіті, допомагає йому насолоджуватися кожним моментом подорожі та збагачувати свій духовний багаж. Крім того, у романі "Подорож на захід" зображено ідею, що подорож може бути спрямована на зміну самого себе. Сюань Цзан рухається вперед, не тільки для того, щоб дійти до певної мети, але й для того, щоб знайти себе, зрозуміти свої справжні потреби та бажання. Він досліджує світ навколо себе, не тільки зовнішній, але й свій внутрішній світ. Це відображається в його духовному зростанні та зміні відношення до світу. У цілому, мотив "шляху" та "подорожі" у романі "Подорож на захід" відображає ідею, що життя - це постійна подорож, де кожен повинен рухатися вперед і не зупинятися на місці. Кожна людина має свій власний шлях у житті, який потрібно знайти та рухатися по ньому, незалежно від труднощів та

перешкод, які можуть виникати на цьому шляху. У романі, Сюань Цзан переживає багато випробувань та зустрічає багато перешкод на своєму шляху, але він продовжує рухатися вперед, допомагаючи тим, хто потребує допомоги та навчаючись від тих, хто може йому щось навчити. У китайській культурі, ідея "шляху" є дуже важливою, і вона часто пов'язана з концепцією "Дао", що означає "шлях" або "потік". "Дао" відображає ідею того, що кожна людина має свій власний шлях у житті, і повинна рухатися вздовж цього шляху, слідуючи внутрішній мудрості та інтуїції. Також "Дао" відображає ідею природного руху Всесвіту, де все рухається вперед у циклічних процесах. У романі "Подорож на захід", Сюань Цзан у своєму пошуку свого власного шляху зустрічається з багатьма персонажами, які також шукають свій шлях. Ці персонажі допомагають Сюань Цзану зрозуміти, що шлях може бути різним для кожної людини, і навчають його того, як слід діяти та яким чином слід рухатися вперед у житті. Наприклад, монах Ша Вуцінь допомагає Сюань Цзан зрозуміти, що духовний шлях може бути різним для кожної людини, тоді як Чжу Баціє показує Сюань Цзану, як слід бути відкритим до нового досвіду та навчання від інших людей. Отже, мотив "шляху" та "подорожі" у романі "Подорож на захід" відображає ідею, що життя - це постійна подорож, яку кожен повинен здійснювати. Цей мотив допомагає показати головному герою, Сюань Цзану, що він повинен продовжувати свій шлях, незважаючи на труднощі, які він зустрічає на своєму шляху. Він навчає Сюань Цзана, що не варто зупинятися на місці, але треба рухатися вперед, відкриваючи нові горизонти та здобуваючи нові знання. Крім того, мотив "шляху" та "подорожі" у романі відображає концепцію часу в китайській культурі. У китайській концепції часу час сприймається як циклічний рух, де кожен момент повторюється, але на різних рівнях розвитку. Так само, як кожен новий день починається зі сходу сонця, кожен новий етап у житті людини відображає нове розгортання циклічного руху часу. Мотив "шляху" та "подорожі" також пов'язаний з ідеєю перетворення та зміни. Кожен новий етап життя Сюань Цзана відображає нову стадію його розвитку, яка відбувається через зміну його життєвого шляху та зустріч з новими людьми, ідеями та досвідом.

1.2. Аналіз відображення традиційної китайської концепції простору в романі У Чен'єня «Подорож на захід»

У романі "Подорож на захід" У Чен'єня, традиційна китайська концепція простору відображається через призму подорожі головного героя Сюань Цзана на шляху до Заходу. В китайській культурі і філософії, концепція простору відображається як глибоко пов'язана з концепцією часу, де простір і час розглядаються як нероздільні аспекти світу.

У романі, простір відображається як найбільш очевидний аспект життя головного героя, який змушений подолати велику відстань від свого рідного міста до Заходу, щоб знайти своє справжнє покликання. Під час своєї подорожі, Сюань Цзан зустрічає різні географічні регіони, такі як гори, річки, долини, які символізують різні етапи його життя та подорожі. Це відображає китайську концепцію простору, де різні елементи природи розглядаються як частини світу, які співіснують та взаємодіють між собою. Кожен з елементів природи, які зустрічаються Сюань Цзану, має свої символічні значення. Наприклад, гори в романі символізують величезні перешкоди та випробування, які Сюань Цзан повинен подолати, щоб знайти свій шлях. Одним з прикладів є гора Первинного Духу, яка є високою і неприступною, але в той же час чудовою та містичною. Ця гора є місцем, де Сюань Цзан зустрічає свого наставника та відкриває для себе справжню магію та духовність. Річки та води в романі відображають ідею зміни та перетворення. Коли Сюань Цзан перетинає річку, це символізує перехід до нового етапу в його житті. Наприклад, коли Сюань Цзан перетинає річку Хуанхе, він зустрічає чоловіка, який стає його наставником та допомагає йому знайти його шлях. Річка Янцзи символізує величезність та силу, а також відображає ідею того, що навіть найбільші перешкоди можуть бути подолані, якщо мати віру та впевненість у своїх силах. Долини в романі відображають ідею спокою та безпеки. Наприклад, долина, де Сюан Цзан знаходить себе після багатьох труднощів та пригод, символізує його бажання знайти спокій та покій у своєму житті. Крім того, гори та долини символізують висоти та низини у житті Сюан Цзана, які він повинен подолати, щоб знайти своє місце у світі. Річки та моря відображають плин життя, який не можна зупинити, та відкривають нові можливості для Сюан Цзана.

Також варто звернути увагу на те, що у романі відображається взаємозв'язок між простором та часом. Подорож Сюан Цзана відбувається в різні епохи і відображає зміни у китайському суспільстві протягом років. Простір стає відображенням історії та культури країни, яку проходить Сюан Цзан.

У романі, простір відображається як найбільш очевидний аспект життя головного героя, який змушений подолати велику відстань від свого рідного міста до Заходу, щоб знайти своє справжнє покликання. Під час своєї подорожі, Сюан Цзан зустрічає різні географічні регіони, такі як гори, річки, долини, які символізують різні етапи його життя та подорожі. Це відображає китайську концепцію простору, де різні елементи природи розглядаються як частини світу, які співіснують та взаємодіють між собою.

У романі "Подорож на захід" У Чен'єня, простір відображається як основний елемент, що визначає життя та долю головного героя - Сюан Цзан. Захоплюючи подорож Сюан Цзана відбувається через різноманітні географічні регіони, які зображають різні аспекти людського життя та досвіду. Гори, які Сюан Цзан перетинає, символізують високі плани та мету, яка є непереможною, але потребує великих зусиль та наполегливості. Гірський ландшафт може відображати стан внутрішньої гармонії, душевного спокою та мудрості. Наприклад, відвідування Сюан Цзаном гори Міншань відображає його здатність до рефлексії та спокою, які є необхідними для духовного розвитку. Долини та рівнини, з іншого боку, можуть символізувати спокій, простоту та гармонію. Сюан Цзан зустрічає на своєму шляху різні типи долин, які відображають те, що душевний спокій та гармонія можуть бути досягнуті не тільки за допомогою духовної практики, але й через природу та взаємодію з нею.

Пустелі, з іншого боку, можуть символізувати віддаленість, відчуженість та втрату надії. Сюан Цзан зустрічається зі зневіреними монахами в пустелі Гобі, які втратили віру та надію в своєму житті. Це відображає ідею того, що без внутрішнього духовного зростання та розвитку, людина може відчувати відчуженість від себе та світу. Також, пустелі можуть символізувати певний вид пустоти або порожнечі в житті, коли людина не може знайти своє місце в цьому світі. Наприклад, у романі, коли Сюан Цзан і його компаньйони проходять через пустелю Такла - Макан, вони зустрічаються

з дикими істотами, які живуть у цій безводній та неосяжній місцині. Це символізує віддаленість та відчуженість цих людей від решти світу та інших культур. За словами істот, це місце є їхнім домом, але для Сюан Цзана та його компаньйонів, ця пустеля є лише тимчасовою перешкодою на шляху до їхньої мети. Окрім того, простір у романі відображає ідею того, що людина повинна знаходити свій шлях в житті та рухатися вперед, незважаючи на перешкоди та труднощі, які можуть зустрічатися на її шляху. Під час подорожі, Сюан Цзан змушений подолати різні труднощі, такі як гірські перевали, ріки та пустелі. Однак, він продовжує йти вперед, незважаючи на всі ці труднощі, він не зупиняється і не здається, поки не досягне своєї мети. У своїй подорожі, Сюан Цзан вирішує покинути свій комфортний життєвий шлях та відправитися в довгу та небезпечну подорож на захід. Він віддає перевагу самотності, щоб зосередитися на своєму внутрішньому розвитку та духовному зростанні. Це відображає ідею того, що людина може досягти більшого, якщо вона готова пожертвувати своїм комфортом та зручністю. Усі ці символічні значення простору в романі "Подорож на Захід" допомагають глибше зрозуміти та осягнути теми твору, такі як пошук сенсу життя, самовідданість, відданість та духовне зростання. Крім того, у китайській культурі, простір також пов'язаний з ідеєю гармонії та балансу. У романі, Сюан Цзан шукає рівновагу та спокій, і це відображається у його подорожі. Він намагається знайти баланс між своїм духовним та фізичним світом, а також знайти рівновагу між традиціями і новими ідеями. Протягом своєї подорожі, Сюан Цзан зустрічає різні вчителів, які намагаються вести його на шляху до духовної розваги та зростання. Один з таких вчителів, Танський монах, навчає Сюан Цзана про важливість збереження балансу між різними аспектами життя. Він говорить, що людина повинна розуміти, що життя складається зі сходу та заходу, і не можна надто сильно нахилитися в один бік. Крім того, Сюан Цзан також намагається знайти баланс між своїм власним досвідом та знаннями, які він здобуває від інших. Він досліджує різні вчення та традиції, щоб знайти свій власний шлях до духовної зрілості. Наприклад, коли він зустрічається з монахами, він намагається зрозуміти їхній погляд на світ та їхні методи медитації. Він також вивчає традиції та вчення буддизму, щоб знайти свій власний шлях до просвітлення. Простір у романі також відображає різноманітні

аспекти китайської культури, такі як віра, традиції та мистецтво. Наприклад, коли Сюан Цзан знаходиться в Тибеті, він зустрічає Тибетських монахів, які розповідають йому про свої традиції та віру. Вони демонструють Сюан Цзану свої ритуали та обряди, що відображають глибокі культурні традиції Тибету. Також, простір у романі може символізувати різні стани душі головного героя. Наприклад, коли Сюан Цзан подорожує річкою Хуанхе, це символізує його внутрішній конфлікт між його сильною волею та його бажанням бути вільним та незалежним. Річка Хуанхе в романі також відображає духовну та філософську сторону китайської культури, а також символізує життя і течію часу. Далі, коли Сюан Цзан перетинає пустелю Гобі, це відображає його внутрішній стан відчуженості та втрати надії. Він зустрічається з монахами, які втратили віру та надію в житті, і це стає проблемою для нього, оскільки він сам ще не знайшов свій власний шлях і не знає, який обрати. Пустеля символізує віддаленість від цілей, відчуженість від світу та втрату надії, що можна знайти своє місце в житті. Також, коли Сюан Цзан зустрічається з традиційними китайськими монастирями, він стикається з простором, який символізує традиції та культуру Китаю. Він вивчає різні аспекти китайської культури, включаючи каліграфію, медитацію та теорії філософії, щоб знайти свій власний шлях. Простір традиційних монастирів також відображає розуміння Сюан Цзана того, що розвиток духовності повинен бути в основі всього, що він робить. Крім того, у романі відображається ідея того, що простір може впливати на людські почуття та емоції. Наприклад, пейзажі, які Сюан Цзан зустрічає під час своєї подорожі, відображають стан його душі. Природа стає своєрідним дзеркалом для внутрішнього світу героя. Коли Сюан Цзан зустрічається з мудрими та духовно розвинутими вчителями, він відчуває спокій та гармонію, які відображають стан його душі в цей момент. Це може бути пов'язано з тим, що Сюан Цзан в цій ситуації отримує нові знання та духовний досвід, що допомагає йому знайти свою рівновагу. Простір також може відображати емоції та настрої головного героя. Наприклад, коли Сюан Цзан подорожує в гори, він відчуває велику втому та важкість, що відображає його психологічний стан на той момент. Але коли він досягає вершини та бачить прекрасний пейзаж перед собою, його настрої змінюється на позитивний та він відчуває радість. Отже, можна сказати, що простір у романі "Подорож на Захід"

відображає не тільки зовнішнє середовище, але й внутрішній світ головного героя, його емоції та стани душі. Простір може символізувати різні ідеї та концепції, такі як гармонія, рівновага, віддаленість, втрата надії, та ін. Крім того, простір може впливати на людські емоції та почуття, стаючись своєрідним дзеркалом для внутрішнього світу героя. Важливо зазначити, що у китайській літературі простір має особливе значення, оскільки культура Китаю надзвичайно пов'язана з природою. Простір може бути відображенням культурних традицій та ідентичності, а також символізувати взаємодію між людиною та природою. У романі "Подорож на Захід" простір грає ключову роль у формуванні героя та розвитку сюжету. Він відображає його пошуки духовної рівноваги, збагачує образи та розширює уявлення про світ. Історія Сюан Цзана є прикладом того, як простір може відображати складні емоції та стани душі людини. Таким чином, простір у романі "Подорож на Захід" відображається як символічний, багатогранний та детально розроблений елемент, який допомагає збагатити сюжет та вивести на новий рівень розуміння внутрішнього світу героя.

Висновки до розділу 2

У даному розділі було розглянуто особливості концептів часу та простору на матеріалі роману У Чен'єня «Подорож на Захід». Роман пронизаний традиційним китайським уявленням про світ та його складові. Час і простір у романі сприймаються як невід'ємні складові цього світу, а їх співвідношення визначає все життя людей та духів. В романі виділяються дві форми простору - фізичний та метафізичний. Фізичний простір пов'язаний з земною дійсністю та має конкретні географічні межі, а метафізичний простір - це простір надприродних світів та духів, який не має матеріальних обмежень. Також представлені різні способи сприйняття часу - він може бути як невмирущим, так і нестійким, як тінь, що зникає в момент свого народження. Час в романі має також метафізичне значення - як він сприймається, так і буде впливати на життя та долю людини. У романі виділяються декілька суттєвих мотивів, пов'язаних з концептами часу та простору. Наприклад, мотив «подорожі», який символізує не тільки фізичну мандрівку, а й духовне зростання та розвиток.

Висновки

Отже, на основі дослідження концептів часу та простору у китайській когнітивній традиційній картині світу, зосередженого на матеріалі роману У Чен'єня "Подорож на захід", можна зробити наступні висновки:

- 1. Китайська культура має свої особливості в уявленнях про час та простір, які базуються на філософських та релігійних переконаннях, а також історичних та культурних традиціях.** У китайській культурі існує унікальна концепція часу та простору, яка відрізняється від західної традиції. Китайці розглядають час як циклічний, а не лінійний, як це розуміється у більшості культур. Вони сприймають час як безперервну послідовність циклів, які повторюються з певною регулярністю.
- 2. У китайській культурі існує циклічний уявлення про час, де час сприймається як процес, що повторюється, а не як лінійний хід подій, як це відображено у більшості західних культур.** У китайській культурі існує уявлення про те, що час є циклічним і повторюється, замість того, щоб розглядатися як лінійний хід подій, як це відображено у більшості західних культур. Це уявлення про час має свої корені в традиційних китайських релігійних та філософських переконаннях.
- 3. Концепт простору у китайській культурі також відрізняється від західної культури, де простір розуміється як порожнеча, відстань між різними об'єктами.** У китайській культурі простір пов'язаний з енергією та взаємодією об'єктів. У китайській культурі простір розглядається як щось живе і динамічне, а не як щось статичне та безжиттєве. Китайці віддають перевагу гармонійній взаємодії між об'єктами та навколишнім середовищем, а не взаємодії на протилежних полюсах. Тому, у китайській культурі важливо зберігати гармонію в будь-яких взаєминах з іншими людьми та з природою. Це уявлення про простір відображено у багатьох аспектах китайської культури, наприклад, в китайському мистецтві, яке часто відображає природу, а також в китайському

дизайні та архітектурі, де гармонійна взаємодія між об'єктами та навколишнім середовищем має важливе значення.

4. **Роман У Чен'єня "Подорож на захід" є важливим джерелом інформації про китайські концепти часу та простору.** Через взаємодію головного героя з різними персонажами та елементами природи, роман дозволяє краще зрозуміти китайську когнітивну традицію та її вплив на світогляд китайців. Також, у романі відображається уявлення про простір, де простір пов'язаний з енергією та взаємодією об'єктів. У китайській культурі простір сприймається як жива реальність, що належить до природи, і тому з нею повинен бути в гармонії. У романі подорожує крізь різні місцевості, які відображають різні уявлення про простір у китайській культурі. Також, роман відображає вплив даосизму на китайську культуру та уявлення про час та простір. У даосизмі, час та простір сприймаються як неперервний потік та недосконалість реальності. Людина повинна прагнути до гармонії з природою, щоб перебувати у стані спокою та благополуччя. В романі, головний герой зустрічає різних персонажів, які відображають різні погляди на життя та взаємодію з природою.
5. Дослідження концептів часу та простору у китайській когнітивній традиційній картині світу має важливе значення для розуміння культурних відмінностей та сприяє розвитку міжкультурної комунікації та взаєморозуміння між культурами.

Анотація

课程工作的主题：“中国认知传统世界观中的时间和空间概念（基于吴承恩的《西游记》）”。研究的主题是分析中国文化中的时间和空间概念，以及它们在吴承恩的小说《西游记》中的反映。研究的目的是调查中国文化中时间和空间观念的特殊性，并分析它们对小说《西游记》的结构和内容的影响。本文对中国传统文化的世界观进行了概述，重点是时间和空间的概念。它还研究了吴承恩的小说《西游记》，作者在其中按照中国文化传统反映了时间和空间的概念。这项工作的主要成果是确立了中国文化世界观对小说的影响，并确定了中国人对时间和空间看法的具体内容。该研究的结论为更好地理解文化差异提供了机会，并有助于跨文化交流的发展。

本研究的主题是调查中国文化中的时间和空间概念及其在吴承恩《西游记》中的反映。本研究旨在研究中国文化中时间和空间概念的特殊性，并分析它们对小说《西游记》的结构和内容的影响。为此，我们回顾了中国传统文化的世界观，重点是时间和空间概念，并对《西游记》进行了深入分析。本研究的主要成果是确认了中国文化世界观对小说的影响，并阐明了中国时间和空间概念的具体内容。研究结果为更好地理解文化差异提供了机会，有助于跨文化交流的发展。研究方法包括文献研究、分析、比较和综合。这项研究对于了解中国文化中的时间和空间概念及其对文学作品的影响具有重要意义。因此，基于对中国认知传统世界观中的时间和空间概念的研究，以吴承恩小说《西游记》的材料为重点，我们可以得出这样的结论：中国文化在时间和空间概念上有其特殊性，这种特殊性是建立在哲学和宗教信仰以及历史和传统文化之上的。中国文化有一个独特的时间和空间概念，与西方传统不同。

中国人认为时间是周期性的，而不是像大多数文化中理解的那样是线性的。他们认为时间是一个连续的周期序列，以一定的规律性重复。中国文化有一种周期性的时间观，时间被认为是一个重复的过程，而不是大多数西方文化中所反映的线性事件过程。在中国文化中，有一种观念认为时间是周期性的、重复的，而不是像大多数西方文化所反映的那样被看作是一个线性的事件过程。这种时间观植根于中国传统的宗教和哲学信仰中。中国文化中的空间概念也与西方文化不同，在西方文化中，空间被理解为空虚，是不同物体之间的距离。在中国文化中，空间与能量和物体的互动有关。在中国文化中，空间被视为有生命力和动态的东西，而不是静态和无生命的东西。中国人喜欢物体和环境之间的和谐互动，而不是两极的互动。因此，在中国文化中，在与其他人以及与自然的任何关系中保持和谐是很重要的。这种空间概念反映在中国文化的许多方面，如中国艺术，它经常反映自然，以及中国设计和建筑，其中物体和环境之间的和谐互动至关重要。

Список використаних джерел

- Aleksander Szwedek(2009).Conceptualization of space and time. *Language, Science and Culture* (pp.317-333)
- Castelli, A. (2015). *On Western and Chinese Conception of Time: A Comparative Study*. Xiamen University, Xiamen, China.
- Chao, J. (2022). *The Visual Politics of Brand China: Exceptional History and Speculative Future*. *Place Brand Public Dipl.* <https://doi.org/10.1057/s41254-022-00270>
- Cranmer-Byng, J. (1973). The Chinese view of their place in the world: An historical perspective. *The China Quarterly*, 53, 67-79. <https://doi.org/10.1017/S0305741000500034>
- Cheng, C.-Y. (2008). The Yi-Jing and Yin-Yang way of thinking. In *The Routledge history of Chinese philosophy* (pp. 146-164). Routledge.
- Des Forges, R., Gao, M., Chiao-mei, L., Saussy, H., & Burkman, T. (Eds.). (2009). *Chinese Walls in Time and Space: A Multidisciplinary Perspective*. Cornell University Press. <https://doi.org/10.7591/j.ctv2v9ffrm>
- Dirlik, A. (2008). Timespace, social space, and the question of Chinese culture. *Monumenta Serica: Journal of Oriental Studies*, 54(1), 417-433. <https://doi.org/10.1080/02549948.2006.11731352>
- Dueck, A., & Han, B. (2012). Psychology of religion in China. *Pastoral Psychology*, 61, 605–622. <https://doi.org/10.1007/s11089-012-0488-2>
- Evans, V. (2004). How we conceptualize time: Language, meaning and temporal cognition.
- Fang, T. (2012). Yin Yang: A new perspective on culture. *Management and Organization Review*, 8(1), 25-50. doi:10.1111/j.1740-8784.2011.00221.x
- Gu, Y., Zheng, Y., & Swerts, M. (2019). Which Is in Front of Chinese People, Past or Future? The Effect of Language and Culture on Temporal Gestures and Spatial Conceptions of Time. *Cognitive Science*, 43(12), e12804. <https://doi.org/10.1111/cogs.12804>
- Graham, A. C. (2015). *Disputers of the Tao: Philosophical argument in ancient China*.

- Harrell, S. (1979). The concept of soul in Chinese folk religion. *The Journal of Asian Studies*, 38(3), 519-528. doi:10.2307/2053785
- Hung, R. (2016). Kaleidoscopic view of Chinese philosophy of education. *Educational Philosophy and Theory*, <https://doi.org/10.1080/00131857.2016.1204728>
- Hu, A. (2012). *Folk religion in Chinese societies*. Purdue University.
- Hucker, C. O. (1975). *China's imperial past: An introduction to Chinese history and culture*. Stanford University Press.
- Huang, C. (2006). "Time" and "Supertime" in Chinese Historical Thinking. *The Journal of Asian Studies*, 65(2), 299-324. <https://doi.org/10.1017/S0021911806000388>
- Heng, C. K. (2001). The Chinese City in Space and Time: The Development of Urban Form in Suzhou. *The American Historical Review*, 106(1), 144-145. <https://doi.org/10.2307/2692715>
- Jia, L. (2019). Space and Time in Chinese: Separated or Integrated?. *Language and Semiotic Studies*, 5(3), 1-19. <https://doi.org/10.1515/lass-2019-050301>
- Koch, T. (1978). *Concepts of Space and Time in Traditional China: Notes Towards a Predictive Theory of Culture*. University of British Columbia.
- Li, F. (2013). *Early China: A social and cultural history*. Cambridge University Press.
- Li, H., & Chan, K. (2001). *Tai chi: Physiological characteristics and beneficial effects on health*.
- Nikitenko, V. (2020). *Zaporizhzhia National University, Ukraine*. <https://doi.org/10.26661/hst-2019-3-80-04>
- Overmyer, D. L. (2003). *Religion in China today*.
- Qi Wang(2018). *Studying cognitive development in cultural context: A multi-level analysis approach*, Department of Human Development, Cornell University, MVR Hall, Ithaca, NY 14853-4401, United States,

<https://doi.org/10.1016/j.dr.2018.03.002>

Reynolds, E. (2009). Chinese painting: Philosophy, theory, and the pursuit of cultivation through the Dao. Independent Study Project (ISP) Collection, 805. https://digitalcollections.sit.edu/isp_collection/805

Sharifian, F. (2017). Cultural Linguistics: The State of the Art. In F. Sharifian (Ed.), *Advances in Cultural Linguistics* (pp. 1-18). Springer. https://doi.org/10.1007/978-981-10-4056-6_1

Sinha, C. (2021). *The Routledge Handbook of Cognitive Linguistics*. Routledge, 21. eBook ISBN9781351034708.

Sundararajan, L., Ting, R. S.-K., Hsieh, S.-K., & Kim, S.-H. (2022). Religion, cognition, and emotion: What can automated text analysis tell us about culture? *The Humanistic Psychologist*, 50(2), 213–233. <https://doi.org/10.1037/hum0000201>

Sharifian, F. (2017). Cultural Linguistics: The State of the Art. In F. Sharifian (Ed.), *Advances in Cultural Linguistics* (pp. 1-18). Springer. https://doi.org/10.1007/978-981-10-4056-6_1

Schirokauer, C., & Brown, M. (2012). *A brief history of Chinese civilization*. Wadsworth Cengage Learning.

Su, L. I. (2016). Conceptualization of time in Chinese. *Metaphor and thought*. <https://doi.org/10.1075/hcp.52.09>

Tucker, J. A. (1997). Time and Space in Chinese Culture (review). *China Review International*, University of Hawai'i Press, 4(2), 382-384. <https://doi.org/10.1353/cri.1997.0090>

Tuan, Y.-F. (2007). Time, space, and architecture: Topophilia and topophobia.

Tung-Sun, C., & 張東孫. (1952). A Chinese philosopher's theory of knowledge. *ETC: A Review of General Semantics*, 9(3), 203–226. <http://www.jstor.org/stable/42581354>

Wang, Q. E. (2020). *Worldviews in Twentieth-Century Chinese Historiography*, History Department, Rowan University, Glassboro, NJ, USA. doi: 10.1080/23801883.2020.1738650

Wang, Z.D., Wang, Y.M., Li, K., Wang, Y., Wang, H.Y., & Huang, S.L. (2022). The comparison of the wisdom view in Chinese and Western cultures. *Current Psychology*, 41, 8032-8043. <https://doi.org/10.1007/s12144-020-01226-w>

Waley, A. E., & Waley, A. (2013). *The way and its power: A study of the Tao Tê Ching and its place in Chinese thought*.

Yao, C., Duan, Z., & Baruch, Y. (2020). Time, Space, Confucianism and Careers: A Contextualized Review of Careers Research in China – Current Knowledge and Future Research Agenda. *International Journal of Management Reviews*, 22(3), 304-329. <https://doi.org/10.1111/ijmr.12220>

Yeromiyan, T. (2021). What Is Feng Shui? Chinese Culture. <https://chineseculture.net/2021/05/04/what-is-feng-shui/>

Zygadło, P. (2020). *Perception of Space and the Evolution of the Chinese Psyche*. Acta Asiatica Varsoviensia, Department of China Studies, Xi'an Jiaotong-Liverpool University, Suzhou, China.

Zhang, C., Lu, Y., & Sheng, H. (2021). Exploring Chinese folk religion: Popularity, diffuseness, and diversities. *Chinese Journal of Sociology*.